

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 210g/2024

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolele
22 alin. (2) și 287 alin. (2) din Codul de procedură penală

(reluarea urmăririi penale de către judecătorul de instrucție)

CHIȘINĂU

5 iunie 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Andrei Harbuz, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 25 octombrie 2024,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 5 iunie 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a cuvântului „definitivă” din articolul 22 alin. (2) și a sintagmei „poate fi reluată” din articolul 287 alin. (2) din Codul de procedură penală, ridicată de dnii Ion Gherman, Pavel Gherman și de dna Ala Gherman, în dosarul nr. 10-1924/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl Sergiu Ciobanu, judecător de instrucție de la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorul sesizării, pot fi rezumate după cum urmează.

4. La 5 decembrie 2022, dnii Ion Gherman și Pavel Gherman, SRL „Penomet Grup” și dna Ala Gherman au formulat o plângere pe baza articolului 313 din Codul de procedură penală, prin care au solicitat anularea unor ordonanțe de refuz al reluării urmăririi penale și scoatere de sub urmărire penală.

5. În procesul examinării cauzei, dnii Ion Gherman, Pavel Gherman și dna Ala Gherman au ridicat excepția de neconstituționalitate a cuvântului „definitivă” din articolul 22 alin. (2) și a sintagmei „poate fi reluată” din articolul 287 alin. (2) din Codul de procedură penală.

6. Printr-o încheiere din 9 octombrie 2024, judecătorul cazului a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 21 Prezumția nevinovăției

„Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”

Articolul 24 Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

„(1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

[...]”

Articolul 25 Libertatea individuală și siguranța persoanei

„(1) Libertatea individuală și siguranța persoanei sunt inviolabile.

[...]”

Articolul 26 Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

[...]”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122-XV din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 22 Dreptul de a nu fi urmărit și judecat de mai multe ori

„[...]”

(2) Hotărârea judecătorească **definitivă** împiedică pornirea sau continuarea procesului penal în privința aceleiași persoane pentru aceeași faptă, cu excepția cazurilor când fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea respectivă.

[...]”

Articolul 287 Reluarea urmăririi penale

(1) Reluarea urmăririi penale după încetarea urmăririi penale, după scoaterea persoanei de sub urmărire și/sau după clasarea cauzei se dispune prin ordonanță de către procurorul ierarhic superior dacă se constată că:

1) decizia este afectată de un viciu fundamental;

2) apar fapte noi sau recent descoperite, care existau la data adoptării ordonanței de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire și/sau de clasare a cauzei, dar despre care nu avea cunoștință organul de urmărire penală și care sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

(2) Urmărirea penală **poate fi reluată** și de către judecătorul de instrucție în cazul admiterii, potrivit art.313, a plângerii împotriva ordonanței de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire și/sau de clasare a cauzei și a plângerii împotriva ordonanței de menținere a celei contestate în ordinea controlului ierarhic superior.

[...].”

Articolul 313

Plângerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații

„(1) Plângerile împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate specială de investigații pot fi înaintate judecătorului de instrucție de către bănuțit, învinuit, apărător, partea vătămăță, de alți participanți la proces sau de către alte persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de aceste organe, în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plîngerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plângerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

[...]

(5) Judecătorul de instrucție, considerând plângerea întemeiată, adoptă o încheiere prin care obligă procurorul să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților omului sau ale persoanei juridice și, după caz, declară nulitatea actului sau acțiunii procesuale atacate. Constatând că actele sau acțiunile atacate au fost efectuate în conformitate cu legea și că drepturile sau libertățile omului sau ale persoanei juridice nu au fost încălcate, judecătorul de instrucție pronunță o încheiere despre respingerea plîngerii înaintate. Copia de pe încheiere se expediază persoanei care a depus plângerea și procurorului.

(6) Încheierea judecătorului de instrucție este irevocabilă, cu excepția încheierilor privind refuzul în pornirea urmăririi penale, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală, încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale și reluarea urmăririi penale, care pot fi atacate cu recurs în termen de 15 zile de la data comunicării și se vor judeca conform art. 447 și 448, în lipsa părților.”

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

9. Autorii sesizării susțin că cuvântul „definitivă” din articolul 22 alin. (2) din Codul de procedură penală este lipsit de precizie și de previzibilitate, fapt care limitează accesul liber la justiție.

10. Cu privire la sintagma „poate fi reluată” din articolul 287 alin. (2) din Codul de procedură penală, autorii sesizării consideră că aceasta le oferă

autorităților o marjă discreționară prea largă. Reluarea urmăririi penale ar trebui să fie obligatorie în cazul în care se constată întrunirea circumstanțelor stabilite de articolul 287 alin. (1) din Cod.

11. În opinia autorilor sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 20 alin. (1) și (2), 21, 24 alin. (1), 25 alin. (1) și 26 alin. (1) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

12. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

13. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

14. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de dnii Ion Gherman, dl Pavel Gherman și de dna Ala Gherman, părți în dosarul nr.10-1924/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana. Astfel, excepția este formulată de subiecții abilitați cu acest drept, pe baza articolului 135 alin.(1) literele a) și g) din Constituție.

15. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie cuvântul „definitivă” din articolul 22 alin. (2) și sintagma „poate fi reluată” din articolul 287 alin. (2) din Codul de procedură penală.

16. Curtea observă că prevederile articolului 287 alin. (2) din Codul de procedură penală au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate, dar prin prisma altor critici de neconstituționalitate (a se vedea DCC nr. 21 din 9 martie 2017). De principiu, această situație nu reprezintă un impediment pentru un nou control de constituționalitate al prevederilor contestate, din perspectiva altor critici (a se vedea DCC nr. 85 din 25 iulie 2024, § 15).

17. Curtea observă că prevederile articolului 22 alin. (2) din Codul de procedură penală nu au făcut obiect al controlului de constituționalitate.

18. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză în care se examinează plângerea împotriva actelor emise de către Procuratura municipiului Chișinău (a se vedea § 4, *supra*). Astfel, Curtea admite că instanța de judecată ar putea ține cont de prevederile contestate la soluționarea plângerii depuse de către dnii Ion Gherman, Pavel Gherman și de dna Ala Gherman în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

19. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorilor sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 87 din 25 iulie 2024, § 15).

20. Autorii excepției au susținut că prevederile contestate sunt contrare articolelor 20 alin. (1) și (2) (*accesul liber la justiție*), 21 (*prezumția nevinovăției*), 24 alin. (1) (*dreptul la viață și la integritate fizică și psihică*), 25 alin. (1) (*libertatea individuală și siguranța persoanei*) și 26 alin. (1) (*dreptul la apărare*) din Constituție.

21. Referitor la articolele 21, 24 alin. (1), 25 alin. (1) și 26 alin. (1) din Constituție, Curtea observă că autorii sesizării nu au argumentat în ce mod normele contestate contravin Constituției. Simpla trimitere la prevederile constituționale nu poate fi considerată o critică de neconstituționalitate. Dacă

ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională i-ar înlocui pe autori la formularea argumentelor de neconstituționalitate și ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 71 din 18 iunie 2024, § 19).

22. Referitor la incidența articolului 20 din Constituție, autorii sesizării consideră că normele contestate afectează, prin imprevizibilitatea acestora, accesul liber la justiție. Aceștia susțin că, în situațiile în care există circumstanțe ce impun reluarea urmăririi penale, decizia nu ar trebui să depindă de evaluarea subiectivă a judecătorului de instrucție, ci să fie reglementată mai strict, pentru a evita arbitrariul și pentru a asigura garanțiile unui proces echitabil.

23. Curtea menționează că articolul 20 din Constituție, care reglementează dreptul de acces liber la justiție, este corespondentul articolului 6 § 1 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, iar articolul 26 din Constituție, care garantează în mod distinct dreptul la apărare, este corespondentul articolului 6 § 3 din Convenție. Astfel, garanțiile stabilite de articolul 26 din Constituție reprezintă aspecte precise ale dreptului la un proces echitabil, prevăzute de articolul 20 din Constituție, și articolul 6 din Convenție (a se vedea DCC nr. 37 din 25 aprilie 2024, § 22). Dreptul de acces liber la justiție trebuie să fie unul practic și efectiv, nu teoretic și iluzoriu. Efectivitatea dreptului în discuție reclamă ca persoanele să beneficieze de o posibilitate clară și concretă de a contesta un act care constituie o ingerință în exercitarea drepturilor lor (HCC nr. 8 din 5 aprilie 2019, § 41; HCC nr. 20 din 26 septembrie 2024, § 67).

24. Cu titlu preliminar, Curtea menționează că procedura de soluționare a plângerilor formulate împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitatea specială de investigație este stabilită de articolul 313 din Codul de procedură penală. Această normă prevede termenele de soluționare a plângerilor, autoritatea responsabilă de examinarea plângerilor și căile de atac în situația în care părțile nu sunt de acord cu soluția adoptată. În acest context, articolul 287 alin. (2) din Codul de procedură penală prevede că urmărirea penală poate fi reluată și de către judecătorul de instrucție în cazul admiterii, potrivit art.313, a plângerii împotriva ordonanței de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire și/sau de clasare a cauzei și a plângerii împotriva ordonanței de menținere a celei contestate în ordinea controlului ierarhic superior.

25. Curtea reține că sintagma „poate fi reluată” din art. 287 alin. (2) din Codul de procedură penală îi oferă judecătorului de instrucție competența de a decide reluarea urmăririi penale doar dacă constată îndeplinirea vreunei condiții prevăzute de articolul 287 alin. (1) din Cod: (i) decizia este afectată de un viciu fundamental, (ii) și/sau apar fapte noi sau recent descoperite, care existau la data adoptării ordonanței de încetare a urmăririi penale, de scoatere a persoanei de sub urmărire și/sau de clasare a cauzei, dar despre care nu avea cunoștință organul de urmărire penală și care sunt de natură să afecteze hotărârea pronunțată.

26. Cu privire la cuvântul „definitivă” din articolul 22 alin. (2) din Codul de procedură penală, Curtea notează că autorii sesizării s-au limitat la simpla afirmație că acesta generează obstacole pentru accesul la justiție, fără să aducă vreun argument care ar demonstra contrarietatea normei contestate cu dispoziția constituțională invocată.

27. Totodată, Curtea observă că problema abordată de autorii excepției de neconstituționalitate își are sursa în aplicarea legii, nu în neclaritatea acesteia. În acest sens, Curtea reamintește că nu analizează cazuri concrete și chestiuni de interpretare și de aplicare a legii, dar poate efectua doar un control abstract al constituționalității legii contestate (a se vedea DCC nr. 181 din 14 decembrie 2023, § 26; DCC nr. 71 din 18 iunie 2024, § 24). De altfel, chestiunile legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine, prin definiție, instanțelor de judecată (a se vedea DCC nr. 172 din 7 decembrie 2023, § 22).

28. Pentru că nu s-a demonstrat incidența unui drept fundamental prevăzut de Constituție, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2), (3) lit. d) și (4) lit. d), 37 alineatele (1) și (2), 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a cuvântului „definitivă” din articolul 22 alin. (2) și a sintagmei „poate fi reluată” din articolul 287 alin. (2) din Codul de procedură penală, ridicată de dnii Ion Gherman, Pavel Gherman și de dna Ala Gherman, în dosarul nr. 10-1924/2022, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 5 iunie 2025
DCC nr. 60
Dosarul nr. 210g/2024*